

Atskaite par dalību Eiropas Komisijas darba grupā

Kopējā lauksaimniecības politika

8. martā 2019. Briselē

Darba grupas sanāksmē piedalījās LSA eksperts Kaspars Melnis.

1. Deloitte pētījums par SDG (sociālā dialoga grupām)

Deloitte veido pētījumu strādājot kopā ar trim citām kompānijām no Vācijas, Itālijas un Anglijas. Pētījums par SDG ilgs nākamās sešus līdz septiņus mēnešus, kurā tiks pētīts, kā tās tiek formētas, kā tās strādā, kā notiek informācijas aprīte, kā notiek darbs SDG grupās un svarīgākais, kāda ir to loma. Nākošnedēļ tiks izsūtīti aptaujas jautājumi no Deloitte organizācijām sakarā ar pētījumu. Aprīlis - maijs tiks veidotas grupas sēdes, kurās runās par esošajiem virzieniem un pētīs kam pievērst lielāku uzmanību. Jūlija beigās prezentēs rezultātus ar rekomendācijām, kurus tad arī apspriedīs.

Portugāle - "Kāds ir iemesls šādam pētījumam?" / SDG pētījums ir svarīgs, lai sasniegtu maksimālu rezultātu un tas ir svarīgs no demokrātijas viedokļa.

Diskusijas bija, par to, ka jau iepriekš bija veidots šāds pētījums un tāds arī tiek izskatīts no Deloitte puses. Svarīgi ir, ka tiek intervēti visi no strādnieka līdz zemnieku saimniecības vadītājam, un jāintervē arī no katra reģiona, jo reģioni ir ļoti dažādi, lai gūtu balansu. Pētījuma būtība, ir saprastu kur mēs esam un kā uzlabot darbu SDG. Pēc pētījuma, dati netiks publiskoti. Daudzi jautā, kāds būs budžets, bet to pagaidām precīzi nezina, jo nezina, kas būs ar Brexit, jo tas ietekmēs budžetu. Līdz ar to pašlaik sarunas par budžetu nenotiek.

2. Prezentācija "Outcomes of the Stakeholder Round Tables on the Green Architecture of the CAP".

Sakarā, ar to, ka prezentāciju nesen prezentēja, līdz ar to tā tika ātri skatīta. Šīs tikšanās, tika veidotas savādāk, lai maksimāli daudz būtu savstarpējo dialogu starp lauksaimniekiem un vides ieinteresētajām pusēm. Lai puses labāk izprastu viena otru un ilgtspējīgu lauksaimniecību. Zemnieki stimulēti ar atlīdzību par to pūlēm radīt sabiedrisko labumu, kā arī iespēju pielietot eko-shēmas, lai stiprinātu ilgtspējīgu saimniekošanu. Dalībvalstis ar ierobežotu budžetu, sasniegt savus vides mērķus var ar 100% ES finansēšanu, kamēr citas dalībvalstis var pajauties uz otro pīlāru. Vairāk elastības, lai varētu dalībvalstis pielāgot eko-shēmas vietējām vajadzībām. Svarīgam jābūt šo sarunu potenciālam, kā tās varēs izmantot politiskās debatēs. Šīs debates ir jāturpina, jo šobrīd ir notikušas tikai divas debates.

COPA-COGECA norāda, ka ilgtspējīga lauksaimniecība nebalstās tikai uz vides jautājumiem, bet tā ir arī ekonomika un sociālā puse. Ir arī svarīga izglītība, jaunākās tehnoloģijas visos līmeņos kā strādniekiem, tā arī vadītājiem. Tika norādīts, ka jau šobrīd zemnieku ienākumi ir ļoti zemi, kas padara nozari nepievilcīgu. Nedrīkst skatīt vides jautājumus atrautus no ekonomiskajiem aspektiem! Prezentētājs atbildēja, ka nebija koncentrētas sarunas tikai uz vidi, bet arī uz ekonomiskajiem un sociālajiem jautājumiem. Šādas diskusijas ir noderīgas, un lieliska iespēja apkopot jaunas idejas.

3. The CAP Strategic Plans: Conditionality

Nosacījumiem vajadzētu būt vienkāršiem, reālistiskiem, viegli ieviešamiem un kontrolējamiem. Tiem nevajadzētu būt pretrunā ar labi funkcionējošiem brīvprātīgajiem pasākumiem Otrajā pīlārā. Saimniecības ilgtspējības instrumenti nedrīkst būt daļa no nosacījumiem. Tiem ir jābūt īstenotiem zem Eko-shēmām. Maziem uzņēmējiem dzīvnieku identifikāciju vajadzētu kontrolēt no praktiskās puses. Visām sankcijām vajadzētu koncentrēties uz caurspīdīgumu un proporcionalitāti. Mitrājiem un kūdrājiem nevajadzētu apdraudēt lauksaimniecību esošajos apgabalos. Aparšana būtu atļaujama reizi četros gados. Pilnībā atbalsta dalībvalstīm izstrādāt labus lauksaimniecības un vides nosacījumus. Tomēr dalībvalstīm nevajadzētu pievienot papildus nosacījumus kopīgas politikas labam. Bird life iebilda par pašreizējiem dzīvnieku labturības standartiem, tiem vajadzētu būt lielākiem, lai nodrošinātu dzīvnieku labturību. Ir jābūt spēcīgai definīcijai, kas ir aktīvs zemnieks. Visi nosacījumi, kas tiks iekļauti, ir jābūt saprātīgiem, pamatotiem un izmērāmiem. Jābūt uzmanīgiem ar nosacījumiem un piedāvātajiem instrumentiem, jo tie tieši ietekmē viens otru.

4. Achieving better environmental, climate and animal welfare results with eco-schemes

Reprezentē vairāk kā 200 biedrus no 34 Eiropas dalībvalstīm. Bioloģiskā lauksaimniecība (organiskā) ES strauji aug, bet pieprasījums pēc produkcijas aug vēl straujāk. Kompensācijas balstās uz to, lai ienākumi nosegtu izdevumus. Bioloģiskā saimniecība jau pēc definīcijas ir zaļa un sniedz labumu apkārtējai videi. Ideja, ka bioloģiskās saimniecības pēc finansēšanas beigšanas spēs pastāvēt, bez papildus finansējuma, tās spēs realizēt produkciju ar peļņu. 70% no KLP budžeta veltī klimatam, videi un dzīvnieku labturībai. Iekļaut eko-shēmā sabiedriskos aspektus kā drošu pārtiku, atkritumu apsaimniekošanu un arī dzīvnieku labturību. Veicināt konsultatīvo servisu ar zināšanām par klimatu un vidi.

Komentāri. Nedrīkst koncentrēties uz sabiedrības labumiem, jo nevar sabiedriskos labumus kompensēt no KLP. COPA - zemnieki nav pret eko-shēmām. Jautājums par finanšu iespējām, jo jābalstās uz ienākumiem arī no tirgus, ne tikai no KLP. Nevar visu balstīt uz ekoloģisko saimniekošanu. Padomāt, lai pīlāri nepārklājas, un nerodas dubultais atbalsts. Daļu no eko-shēmas novirzīt lauksaimnieku izglītošanai. Nelikt lielu spiedienu uz eko-shēmām. COCEGA - Tika veikta aptauja Grieķijā. 70% aptaujāto vēlas, lai lauksaimniekiem radītu jaunas darbavietas lauku apvidos, eko-shēmas ir jāizmanto, lai būtu konkurētspējī, un 60% aptaujāto ir svarīgi iegūt jaunas zināšanas, par jaunām iekārtām un digitalizāciju.

5. "Uropean Coordination Via Campensina PAC post 2020 Aspects sociaux"

Mazās ģimenes saimniecības ir ļoti svarīgas. Itālijas Alpos saimnieko lielākā daļa mazās ģimenes saimniecības, kuras pēdējos gados strauji samazinās, no 2003 gada līdz 2013 gadam ģimenes saimniecību skaits samazinājies no 1,5 milj. līdz 1,1 milj. Ģimenes saimniecības ir tās, kas dod sociālo labumu un, kas rada piesaisti no kurienes nāk pārtika. Lielās saimniecības nodrošina tikai 5% darbavietu. Lielajās saimniecībās nepieciešams 1,9 strādnieki uz 1 miljonu litru piena, pretēji 3.3 strādniekiem ģimenes saimniecībās uz to pašu saražotā piena apjomu. Šīs saimniecības ir svarīgas, jo piesaista jaunus cilvēkus. Piena ražošanas apjomi kāpj kā lieliem tā arī mazajiem. Inovācijas dažkārt iet pretim dzīvnieku labturībai. COPA nepiekrīt tam, ka lielās saimniecības ir negatīvas apkārtējai videi, bet mazās ir pozitīvas. Ir arī labi piemēri lielām saimniecībām. Nedrīkst aizmirst arī kooperatīvus, kuriem vidēji ir 125 biedri, kas arī ir kooperatīva īpašnieki, kuriem arī

pieder zemes, kuras apsaimnieko. Nedrīkst piekrist, ka ir viens optimāls saimniekošanas veids. Jā lielai daļai Eiropas ģimeņu saimniecības ir svarīgas, bet nedrīkst nerespektēt citus saimniekošanas veidus. Pastāv arī kooperēšanās starp lielām un mazajām saimniecībām, jo lielās saimniecības var atļauties jaunākās tehnoloģijas, ar kurām tad kooperējas ar mazākām saimniecībām. Nedrīkst skatīties lauksaimniecību tikai Eiropas līmenī, bet arī pasaules līmenī. Lauksaimniecībai ir jākonkurē ar visu pasauli. Nevaram iet pretim attīstībai. COCEGA nedrīkst skatīties šaurā lokā ir jāskatās kopumā. Mazās ģimenes saimniecības nevar nodrošināt patstāvīgi ar produktiem visas vietējās viesnīcas, kas ir arī svarīgas Grieķijā. Jāpiesaista arī lielās saimniecības, kuras var nodrošināt stabilas piegādes un zemākas cenas, jo jākonkurē ar citiem pasaules piegādātājiem. 65-70% ir gados vecāku saimnieku Grieķijā. Tika veikta aptauja, kas būtu pievilcīgs jaunajiem saimniekiem: pirmkārt labāks atalgojums, stabilitāte, transporta un arī kultūras pasākumu pieejamība. Tas ir svarīgi, jo 65% saimnieku ir vecāki par 65 gadiem.

6. "Successful Strategic Plans for generational renewal in the new CAP"

2016.gadā tikai 5.1% zemnieku ir zem 35 gadiem. 2014. gadā bija 5.6%, jauno zemnieku skaits sarūk. Šodien iespējams jau ir zem 5%. Jābūt spēcīgai definīcijai, kas skaitās jaunais zemnieks, ar konkrētu vecuma robežu, zināšanām, lai varētu veidot efektīvu politiku. Svarīgi, lai jaunajiem zemniekiem, kam ir kaisle un zināšanas, īstenojot savu pirmo projektu, būtu arī biznesa plāns. Ar biznesa plānu viņi varētu pasargāt sevi. Protams ir vajadzīga pieeja kredītiem un pieeja izglītībai. Piesaistot jaunus cilvēkus lauksaimniecībā ir jārisina vairāki kopēji izaicinājumi nozarē, piemēram, kā zemie ienākumi, vides izaicinājumus. Viens no svarīgākajiem momentiem ir paaudžu nomaiņa. Kā veikt un veidot sadarbību starp veco un jauno paaudzi, pieredzes un zināšanu apmaiņu. Zemniekiem pāri 65-70 gadiem izstrādāt plānu, kā aiziet no nozares, vai nododot saimniecību jaunākai paaudzei.

COCEGA norāda, ka var finansiāli atbalstīt jaunus zemniekus, bet nevaram tiem iedod un nodrošināt pieeju tirgiem. Spānija nav jauno zemnieku reģions, bet ir jāmeklē iespēja tos piesaistīt. COPA saskata, ka ir nepieciešama tāda kā aizejošā kompensācija, kas varētu dot jaunajiem zemniekiem pieeju zemēm. Svarīgi ir atcerēties, ja gribam piesaistīt jaunus zemniekus ir svarīgi ienākumi. Somijā daudzus gadus samazinājās jauniešu interese par lauksaimniecību, bet pēdējos gados tiek īstenotas vairākas kampaņas un sadarbība, kā rezultātā, jauniešu interese palielinās arvien vairāk, un izvēlās lauksaimniecības izglītību. EEB piedāvā pacelt jaunā zemnieka sliekšni līdz 40 gadiem, pamatojot to, ka vidējais vecums Eiropā ir 79 gadi, tad 40 būs pusmūžs. BirdLife norāda, ka ir ļoti svarīgs lauksaimnieka imidžs. Divas trešdaļas zemnieku, kas ir pēc 70 gadiem, vēlas doties pensijā, bet to nespēj finansiālo apstākļu vai ekonomiskā stāvokļa dēļ. Mums tiek veidots serviss ar datu bāzi, kurā tiek apkopoti dati par jaunajiem zemniekiem un pensijas vecuma zemniekiem, un tad tiek piedāvāts slēgt līgumu, kura rezultātā sadarbojoties, veido biznesa plānu. Jaunais zemnieks apgūst zināšanas, iegūst pieredzi, lai būtu spējīgs pēc kāda laika strādāt patstāvīgi, tā veicinot paaudžu maiņu. Ir jābūt iespējai zemniekam aiziet pensijā, ja tāda ir viņa griba un vēlme. Lai saņemtu investīcijas, ir jāuzrāda rezultāti.

7. EBB "How future CAP could contribute air polity"

Gaisa piesārņojums ir iemesls 400 000 cilvēku nāves gadījumiem. Eiropā lauksaimniecība veido 92% no amonjaka emisijām. No tām 80% nāk no 5% fermu. 53% metāna nāk no lauksaimniecības, pamatā no atgremotāj dzīvniekiem un no kūtsmēsliem (mēsliem un vircas). Tas balstās uz EEA

ziņojuma par gaisa kvalitāti 2018. Svarīgi ir, lai zemnieki zinātu, kad ir īstais laiks mēslo ar vircu, kādā veidā un cik daudz. Zemniekiem palīdzēt ar investīcijām, lai pārsegtu mēslo krātuves, iespējams pat aprīkot ar pasīvo ventilāciju. Tas samazinātu metāna un amonjaka emisijas. Šie pasākumi būtu "win win", uzlabotos gaisa kvalitāte un zemnieki palielinātu N (slāpekļa) efektivitāti, kā arī samazinātos sintētiskā mēslojuma nepieciešamība. Iespējams, vajadzētu arī optimizēt dzīvnieku svaru, lai samazinātu emisijas.

Pētījumā: samazinot slāpekli par 10-20% barībā, var iegūt 15-33% slāpekļa zuduma samazinājumu. COPA komentāri - Piekrīt, ka ir nepieciešami mēslošanas plāni, bet neuzskata, ka tiem jānāk no augšas. Daudzi lauksaimnieki izmanto savādākas tehnoloģijas un iespējas. No vienas puses ir svarīga labturība, laist lopus ganībās, no otras puses emisijas. Liela daļa metāna tiek pārstrādāta biogāzes stacijās, pārstrādājot kūtsmēslus. Biogāzes stacijas pārstrādātais metāns arī aizvieto fosilo kurināmo, kas piesārņo vidi to dedzinot. COGECA - Pie 400 000 cilvēku nāves iemesliem minēt ES lauksaimniecību, kas rada amonija piesārņojumu, ir ļoti spēcīgi teikts. Tomēr prezentētājs atsauca uz pētījumu, kurš tika veikts, un ka tādi ir pašreizējie dati.

8. NABU "Programming of biodiversity measures in the new CAP"

Naudas kvalitatīva ieguldīšana ir svarīgāka nekā kvantitāte. Bez spēcīga sākumpunkta dabas saglabāšanai, ir nepieciešams arī stimulēt speciāliem pasākumiem un mērķētiem Natura 2000. Finansēšanai jābūt efektīvai, īstajā laikā un īstajā vietā. Bieži lauku attīstības programma ir atrauta no ES līmeņa. Prioritārās darbībās ir augu un dzīvnieku stāvokļa noteikšana, prioritāšu un vajadzību izvērtēšana, atrast stratēģiju līdzekļu pielietošanai. Jaunajam modelim ir jābūt balstītam uz vietējiem apstākļiem. Šim plānam ir jāveicina apmaiņa starp vidi un lauksaimniecību, kā arī jāveicina bioloģiskās dažādības mērķu sasniegšanu. Mērķiem, kurus ir jāsasniedz perioda beigās, jābūt saprotamiem un konkrētiem.

Šobrīd liela daļa finanšu tiek plānoti videi un ekoloģijai. Ja vajag vēl palielināt, tad ir nepieciešams meklēt finanses no iekšējiem budžetiem nevis no KLP.

9. BirdLife "Designing CAP Strategic Plans- BirdLife's lessons of 2014-2020 CAP programming and current state of involvement"

Daudzās valstīs vides nevalstisko organizāciju iesaistīšanās ir uzlabojusies pēdējā periodā, tomēr iespēja ietekmēt lēmumu pieņemšanu ir ierobežota. Izņēmumu ir UK un IE. Daudzās valstīs vides nevalstiskām organizācijām pietrūkst kapacitātes, nespēj pietiekami aizstāvēt savas intereses. Dažkārt tiek pieaicināti tikai izskatīt vides mērķus. Nepieciešams palielināt lielāku sabiedrības iesaisti un sabalansēt privātās un publiskās intereses.

10. COPA-COGECA "The CAP Strategic Plans Stakeholder consultation"

Dalībvalstīm būtu jāiesaista ieinteresētās puses KLP stratēģiskā plāna plānošanā, kā arī SVID analīzes veikšanā. Čehijas pieredze, un arī plānošanas darbs. Tiek plānotas deviņas darba grupas, par katru objektu. Ir problemātiski vienoties par datiem, jo ir nesaskaņas metodoloģijā, kā tika analizēti sākotnējie dati. Diskusijas netiks pabeigtas, jo daudzas organizācijas gaida ES diskusiju nobeigumu, par šo plānu, kā arī gaida budžetu.

Atskaiti sagatavoja eksperts

Kaspars Melnis

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

Zemkopības ministrija